

Sagor. 1300 (Petit) 1300 + 6

1. I mörka skogsränter, en lyckan och sident, där de onde de att där regende
lyper.

Morfar han var stor och letade hemm en gång och då hade han varit uti för
lysen då. Då var en liten grå pojke med röd mössa, som pickade med nöjonting
i tallern. Och morfar han blev si vilen si han höll på att aldrig komma hem
igen.

1300

Ingeniörsom Mettsarve. Horne.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

(§25.)

1300

2 Far lag i krogen, då kom brysen in och vände sig vid elden, men
di ^{hade} ~~tage~~ far tagit en eldbom och kört i gruppen och den till skriva och
gnägga och i väg.

En gring hade han stannat sigen och då fick far se honom sitta på
vattenbygget. Då kastade far hystpisen och brysen gled och sigen till
rämma.

Mor Lagergren/Bölung
Bäckunge.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

3 7 9

3. En gång var det en dräng som fick se blyen sitta på en "stumle" (stabbe) i skogen. Då gick drängen bort till honom och sa: "Hä sitter du här för dä".

Men drängen han gick alldeles galet och kom inte mit förr än han hade
vandt runt på rocken.

LUNDs UNIVERSITETS

FÖRMINNESARKIV

Mår Lagergren Bölung, Källunge.

Mår Lagergren Bölung, Källunge

1300

4

4

4. Det hände mormor om det att - ja det visst nu aldrig rägjor om det var sanning
men de hade tänkt om si - att det hade varit några drönningar mer och
bådett brudar (bekrat ginsginsbrud) och när de var hemma och skulle ha middag
si hade de hämtat upp "hanklarna" att torka på elden, men så när de kommo
mer igen, då låg de "hanklarna" i brandelen och si vor det tre om å drönningar
som rände ner i skogen och skrattade och skrek: "Tårk hankler sörkar, Tårk
hankler sörkar."

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Mor Lagergren Alfred, Hyrén.

1300

18

5. Mor hon skulle gå gent ifrån oss (Björke i Norrlunda) och gå till Ekeby i Ganthem
och sē när hon kom in i skogen ett stycke dā kunde hon inte hitta vigen. Hon tank-
te aldri på någon lyse en gång. Och hon hörde oss hugga ^{trumme} i skogen och skulle
de gå dit och höra med oss men hon gick och gick och det var lögner. Hon mätte
vissa nögot hon och då gick det dā, att se vigen och att komma fram till Eke-
by ochri.

O. Björkgäst, Björke, Norrlunda.

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNESARKIV

1800

6
11 6

6. Far han hade varit och sorott istället en gång i onöd med några
andra sörkar och då hade det kommit en liten sörk med en röd stickmössa och
han hade "baggdorrt" och rött istället och skrattat och som han hade ~~hade~~
rott hade han slagit istället under sig och då hade han skrattat ändå för-
skräckligt. Och sörkarna de tyckte att det var lifrätt vi att de hade följt med
honom så när de hade kommit upp mot hedrone då hade han rävut in i skogen
och skrattat inne i skogen vi att det hade hört länge väg. Då var det blysen då.

O. Björkqvist. Björke. Norrländska.

NORDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

8. Uppe i Sverlingshagar i Göteborg där är en lyse där, som brukar rikta folk
och så där och så grinner han sen efteråt. De väger att det skall vara någon,
som har varit sig till någon jord dämppe och så får han gå där i all sin tid.

Snickaren Olson har sett honom han.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

O. Björkgärt. Björke Norrlunda.

1300

8 8

8. De var mere och si tynde en gång och då var det en stubbe med en sådan
apartigt bra knagge att hänga matpråsen på, men så när det var middag och
de tog bort pråsen si för ^{ta} stubbens ^{av} till skogen med en oskylig fart och då grun-
de det inne i skogen ända förskrickligt. Det var lysen det.

O. Björkqvist, Björke i Norrlandar.

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

— 9
18.

9. Det talade far om det, att en ging när värvkarar var nere och fynde
så hade det vorit en stubbe med en sida apartigt bra knugge på och
då hade de hängt drickbyttet där. De behöfde inte dricka något den da-
gen och si när de skulle gå hem si komma de inte ihåg till [att] ta drick-
byttet med utan det fick hänga. De gick om många dagar som det var
ruskviðer och de kom inte i skogen, men si vor det - det vor väl en tre
fyra dagar efter - si kom de ner, men si fort de tog byttet ^{av} stubben
på bär det trax skogs med den med heplig fart, då hade det vorit
lysen.

Jacob Leipstädte, Norlunda. KUNGSS UNIVERSITETSKR.
FOLKMINNESSARKIV.

1300

JUNDS UNIVERSITETS
GÅRDSKMINNESARKIV10
10
15

10. En gång när Bjesskarar i Vall var i skogen och "lynde" (lydde gärdsgård) fick de se en så ovanligt grottestabbe att hänga drickbyttet på. Fram på dagen blev det ruskräder, och man begärde sig hem. Det drojde väl en tre veckor innan man kom i skogen igen och då fick man se drickbyttet som ännu hängde kvar på samma stabbe. De tog då ner byttet men då för stabben i väg meden frisknäcklig fot in i skogen och först om en god stund knade de hör det gnagga längt borta. Då var det Nissen som hade förvandlat sig till stabbe och fått släppa bort drickbyttet i tre veckor, men då var han också så matt att han först om en god stund kunde gnagga.

Men när då Bjesskarar skulle smaka på drickan, så hade ty nissen pisset i drickbyttet.

Skoll. O. Björkegren. Sjöhem.

11. En gång för ca 50 år sedan hade en del barn vist på Kyrkviot vid Bara kyrka och rött istället. Då hade brysen kommit i röd stickmussa. Hen hade huggit i skogen; fört på afton. Och sedan nio morgon hade de sett "va kvarlar flug om taller." När han kom fram i skogsbygnet hade bronen blifvit sprända, men kunde icke hitta vägen hem. De vro alldeles ville och måste om natten ligga hos en gammal gamme som bodde alldeles invid (midt för merke sedan till Bara kyrka). De hade snott trojorner av sig men det hade inte hjälpt.

Olsson Södergrinda, Bara. Håne

1300

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

12

12

17

12. En gång var vi som sörker, min bror och jag, uppe efter russen. Då fick
vi se tre sörker med röd mössa och huvud sig en smällpiaka. Såsom russen
sprang för oss! Och hele tiden var sörkarna före. Till slut måste vi vända
~~tillbakhänta~~ mössan avriga och vi mössorna. Då fick vi antingen tag i ~~russen~~.
Annars hade vi kunnat fått raka i skogen bide väl och länge. Men kort-
lunda tre brakade [på vägen] hem.

Karlsson Skoby, Grumelguru.

1300

13

13

18

13. Polisbilara i Vall var ate och körde ned uppåt Alfonsekogen till.
Röte

Huj skrock det i skogen. Huj svarade Alfred. Men då kom det närmare och när de kommo upp till Alfred så var det alldeles i skogskanten. skrock

LUNDSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Men de svarade det orka från ~~att~~ Kalmarskogen under Bryngns. Huj, svarade det. Men de blev karlorna rädda förskräckligt och körde hem. När de då kommo hem hörde de hur det sjöng "Var Gud är oss en veldig borg i skogen i stämmor.

1300

14. En gung sig Brynungskekar i Vall när de var i skogen brysen som stod
och högg vid i Kalmars hagar. ~~Då~~ ^{en} brysen När brysen fick se dem si
or han att det led däligt. Då svarade Brynungsjuket att han inte dagde.

Men den brysen hade ingen mysse. Då kom det utrött fram en bryse med
mysse. Han högg ett tag och tröt i kult med en fort si att det var
nåra att träffa Jaku.

14

14

19

LUND S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

15. Det var en bonde en gång som hade vint i skogen och nu när han kör hem
så ligger det en höpisen mitt i vägen. Då gick bonden ut och sparkade till
höpisen, men det skulle han inte ha gjort för i det samma så fick han sig
en örfil. "Jaså du var ~~av~~ det slyget," sa bonde. Så körde han ut lossset i
en brygga och tog hyllet ~~av~~ och så gick han hem och ändrade morgonen när de
kommer ner igen, då var det en getbork, som stor och höll upp axeln.

Gust. Österdö, Fride, Gammelgarw.

16. En gång var det en bonde som var sät a köra eka hem. Att brygga med gick
det lätt, men nätt som det var brujade hästarne dro ändå försiktigligt och
lasset brujade växa. Och härringen som gick bak hon fick då se en liten röd
karl, som satt på stafven. Då skrek hon till bonden att det satt en röd karl på
ens stafven. "Tyst, tyst," sa bonden, "sig inte något." Och lasset det växa. Men
som de körde, så lasset af, men då var det brysen som blev försiktig och till
skogen med den, och det need fast. Bonden hitt lät lasset ligga och så dagen
eftersom var han sät igen och skulle ha hem det, men då tog han bort en
par tre storkar på hvert lass och köra hem och rista gärigen han var sät da
var det bort en stork kvar och den var ihälig. Den körde han hem den också
och den skulle de ha till sänder "gräupacke". De hade storken i spisen,
men på mitten så kom brysen och drog täcket afi bonden. Han tog och lade
täcket på sig igen, men då var det på samma vis, och han fick inte någon
frid förrän han miiste sät och så kasta ut "gräupacken".

Gust Östendel, Frile. Gammelgarn.

17. Ea ging var vi och högg vad i en hage. Jag hörde hem och Algreen
blef kom och högg stabbe. Då hörde Algreen sitt namn ropas två eller
tre gånger och då spottig han nerit skogen, för han trodde jag var i fara
Men när dé inte var nöjdning så gick han tillbaks och bojade hugga
igen. Då ropade det igen. Men till sist fick han stummen på lasset
och gick hem men på hemvägen hörde han ikull tre gånger.

17

22

Brotefar. Alekzy.

1300

LUNDs UNIVERSITETs
FOLKMINNESARKIV

18

18

18. Bypen han syns mest vid gamla tider. Det är en grubbe med röd stickmossa. 23.

Somliga säger också att det är Petarpe köringen som hade lagt jord i skor-
na från Hemmor och sör att han stod på egen jord. Men vi ~~sä~~ till sist så
tog hon lifvet ^{av} sig ner i Reishagar. Fars farfar var där ner en gång
och högg brudar och blev sent till att märta vända lifstycket. Och då va-
det en liten grubbe som gick där, men då skrek han: "Så shall ända den år-
mar ons di." Och då gläd brysen.

Den brysen hörde man också röpa mot oröden.

Brote far, Alsbyg.

1300

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

19

19

24

19. På jul afton skulle kröken alltid ut och läftas. Vid Gurpe brökade man
släppa ner dem i en hage omedelbart bakom grinden, och de fingo då alltid gå ut
genom brödörren på ladugården.

En jul afton, när hästarna skulle ut ville de omöjligt igenom dörren, då
sade bonden: "Mot dem inte för mig, nej. Jaga hållre efter dem," och de föd
hästarna ^{av} med friskräcklig fart ner i hagen.

O. Janell. Ekskogs. Kräklingbo.

1300

25

I Ålu (Öilenyr) i Väte huseror Ailgruppen. Det är en gubbe som bygit
livet ^{av} sig och som får grådär som byse i all sin tid.

24

Skoll. Bandelin, Väinge.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

23

I Lausmyr gör Lausmörsgubben. Det är en grubbe från Mybbes i Lye som
sorr sig till jord och sorn gör ute i myren.

28

I bland kan man höra honom skrika: "Hu, Hu, Hu, Kullt um baini.
Kullt um baini. Langt ti Mybbes."

24

På hisen i Burs finns Srigobbens, som gick i akogen och gjorde hys.

Andersson Hysnings i Vall f. i Burs.

LUND UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

Bryen vid Rönnlebro i Värje hade lång snitl stickmössa och en gång
hade de sitt honom åka skridsko på isen is ända fram till broen.

22
23

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

21

26

Mylljergar u en till var på andningsjakt och då fick de se en liten grå
grubbe stoe under Hellinge husar. "Tell ta" sa Mylljergar och hunden
efter men hunden försökte och kom hem aldrig förstörd. Mylljergar skul-
le inte ha sagt menu på hunden.

Axander. Roma.

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1300

LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

28

31.

Brobysen: Norrlanda.

En gång när de hade varit nere och slegit ångarna, så hade de fått hörta gässen skribba nere i "brunten" (= ekonomosse). Far han hade gjort sig ^{av} till att rämma, men kunde aldrig hitta dem och han hade rämt och rämt, och till slut då hade han kommit ut uppe vid Erikssons och han hade aldrig klippt ofver en enda "tun" (gårdsgård).

I bland om somrarna när de slog nere i ångarna där kunde de höra Bars-
sigen ~~Bars~~ hon gick och de' fanns aldrig en dropp vatten och de kunde då hör-
~~Bars~~ bladen svinglade.

29

Jakobsson Lejstads, Norrlanda.

1300

Brolysen i Norrlanda.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

30

27

32

Det var när farfar var barn, si var han inne hos "astauas" (grannen) och lekte
med deras bron. Då fick mor hems höra ett fastigt grug och grut nese på tomten och
hur barnen hade gett sig därnere. Hon trodde det var fara på farde si att hon skyndde
sig dit och då gick det en liten grå katt därnere och då var det brysen. "Jassi" hade hon
sagt, "det var dig. Tui," och si spottade hon och då hade hem brunt ^{av} in i skogen
med grun och gnägg.

Jacobsson Leipstäd. Norrlanda.

Det var en grubbe i Ångv som ofta var i skogen och stal ved. En gång
hade han klättrat upp i ett högt träd i skogen. Då kom Trullhalsgubben.

och började hugga i trödet. Gubben skilde det sedan på följande sätt:

"Hon ej roti u ja ej tuppen u han jägg(hög)"

1860.

26

I skogen vid Stenstugnö i Viklau fanns en byse som skrek mot vinden
"Brum, Brum", skrek han och därför kallades han Brum.

25

30.

LUNDs UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

En julnatt red en bonde genom skogen och plötsligt stannade hästen, då
stod det en liggande svart karl där med en annan häst och frågade om de inte skulle
byta hästar. Det hede bonden ingenting emot. Och så tog han häuletet ^{av} sin
häst och skulle sätta på den andra hästen. Och den frammående karlen frissnun.
Han arbade både väl och länge men lyckades icke få häuletet på den tillblytta
hästen. Då bröjade det skratt: skogen och nu kom däggörig tig stor han
och satte på en knyppa på ett träd, men bonden stod hans egen häst
och vintade. Då hede det urit Brummen.

27

Skoll. J. Stenqvist. Rose.

1300

LUND'S UNIVERSITETSFOLKMINNESARKIV

32
29

I Trullhelsar finnes en byse, som ömsevis bor: Trullhelsar ömsevis i en skog mellan Åbyx kyrka och Fjälle, Pyklunden kallad. När det blir sträng vinter kan man se bysen en liten grå gubbe i röd mössa vandra från Trullhelskogen och upp till Pyklunden. Går han tillbaka blir det blidvinter.

By.

A-Bendlin. Fjälle i Åbyx.

Vid Fjälle i Ångermanland hade man en lång tid hört att brysarne i Trullhalsor slogs mot varandra. Natt och den som fick mest stryk han hylade och skrek åndå föräckligt. Så var det en gubbe vid Fjälle som tyckte de skulle vara luffat att se på ~~var~~ brysarne sätta ihjäl en knöll så glad han var i skogen och klättrade upp i en tall. Han hade inte vintat längre förrän det kom tre omö bryssor och bryjade släss orsakligt. Broder tyckte det var föräckligt luffat att se på, men när då den ene brysaren fick den andre under sig kunde han inte halta sig längre utan grävskrattade och skrek: "Nå to han allt lejkasken på di leikorn". - Men då var det slut med brysarne sätta ihjäl. Bryssen sätta sig ned omkring och så till sist upptäckte de Fjällegubbens i trödet. Klättra upp kunde de inte. Det var de för smärtig. Men så till hugga i trödet i stället. Men just som trödet föll lyckades Fjällegubben hoppa ett stycke och kom ^{före} på si mitt lite förspring, så han kunde rädda sig in i en fiskbod där slog han kors för dörren. När brysarne kom fram kunde de inte komma in, för det var kors för dörren. Då var det ingen annan vid än att gå under ifrån och brynda omkull borden. Hela borden riste, ~~så~~ borden satt inuti skrikslagen och hette Federiv. Tre gånger rätt, men ingenting hjälpte. Så var det till att lämna afrikt och när han då dr åmen för det tredje Federiv afrikt då formidde brysarne inte längre men då var det aldrin si mår, att de skulle tagit honom, så att han redan sätta ^{av} liggande af den ene brysaren under svillarna.

Rud. Östberg Hejdeby. Kriklingbo.

Dalbysen (i skogen Daler i Follingbo) hade en gung nära de var ork
högg upp julvad förvandlet sig till en stubbe. Karlarna hade huggit upp
all ved som behöfdes och låt gneu sitta i den sista stubben och si han
det hem. När de då kom hem släpade de in stubben med gneu i och lade
den i spiseln. Men just som de gneu togs ur för stubben på dör med
en fort så den slog in under dörren och med eld och rök med sig.

Pettersson, Hegorps i Follingbo.

1300

35

Hos Stenman Hayrads: Töllingbo skulle man köra in julved, och man hade
brutit hem en stor "skate" (^{vedstycke}). Men när den kom hem på gården bröjade den rå-
na till skogs allt ~~för~~ den förmådde. Det var Dalelysen som hade förordat
sig till en "skate" ~~förstyrre~~). Stenman högg yxen i den men den sprang ån-
då med yx och allt med sig och yxen fick han aldrig i sitt lår se mer.

32

37

Ax:undar. Roma.

1300

LUNDs UNIVERSITETE
FOLKSHARPSARKIV

2
36
33

38

En gung när vi var i Dalar och huggde "brader" (görgetts brud af en
tig i en liten grubbe som rände i skogen.

J. Hellgren, Follingbo

1300

HUDSE UNIVERSITETS
FOLKMINNEARKIV 384

Dalbyren kallades också för "Skolappan" och han hade sitt namn
det var
därför att han såg ut som en grubbe som satt på en stubbe i skogen och
hoppade skor.

30.

J. Hellgren, Tollingbo.